

Nowości przede wszystkim historyczne

W ciągu ostatniego roku na polskim rynku wydawniczym ukazało się wyraźnie mniej książek o tematyce kartograficznej oraz map. Mimo to nie zabrakło ciekawych nowości. Wybrane z nich prezentowano 20 maja na seminarium otwartym w Katedrze Kartografii Uniwersytetu Warszawskiego. Wśród wydawnictw książkowych najwięcej miejsca poświęcono „Kartografii tematycznej” pod redakcją Wiesławy Żyszkowskiej, Waldemara Spallka i Doroty Borowicz. Jak podkreślali dr hab. Wiesław Ostrowski oraz dr Jerzy Siwek (autorzy recenzji tej pozycji w „Polskim Przeglądzie Kartograficznym”), ostatni podręcznik omawiający to zagadnienie wydano ponad 3 dekady temu. Tak więc, mimo iż najnowsza publikacja zawiera błędy i nieścisłości, jest bardzo potrzebną i ważną pozycją. Analizuje bowiem zagadnienie map tematycznych z punktu widzenia najświeższych teorii naukowych

i podsumowuje dorobek polskiej kartografii w tym zakresie. Jeśli chodzi o pozostałe nowości, to – jak w latach poprzednich – najwięcej z nich poświęcono kartografii historycznej. Jerzy Ostrowski wymienił tu m.in.: katalog wystawy kartografii ptolemejskiej w zbiorach Biblioteki Narodowej, monografię dr Beaty Konopskiej o wpływie aparatu władzy PRL na mapy czy III tom „Biblioteki Polskiego Przeglądu Kartograficznego” poświęcony wykorzystaniu map jako źródła historycznego.

Również na półce z mapami i atlasami sporo nowości dotyczy opracowań historycznych. Ukazały się np. pierwsze dwa tomy „Historyczno-topograficznego atlasu miast śląskich” (docelowo ma być ich 34), „Topodemograficzny atlas gmin i obszarów dworskich Pomorza Zachodniego” czy kolejna seria reprintów krajo- wych przedwojennych map wydawnictwa „Tłtr Kartografia”. Jeśli chodzi o wydawnictwa urzędowe, w ciągu

ostatniego roku znacznie wzbogaciły się zasoby Bazy Danych Obiektów Topograficznych. Jak jednak zwrócił uwagę dr Jerzy Siwek (na fot.), na razie w niewielkim stopniu przekłada się to na nowe mapy topograficzne. Nieznacznie przybyło natomiast arkuszowych map tematycznych – sozologicznej i hydrograficznej. Poza tym GUGiK wydał serię map podziału administracyjnego poszczególnych województw w skali 1:200 000.

Jerzy Królikowski

Mapy na egzaminie dojrzałości

Na tegorocznej maturze z geografii (14 maja) uczniowie musieli się zmierzyć z mapą „Szlak Krutyni” wydawnictwa Compass. Na poziomie podstawowym należało na jej podstawie m.in. podać nazwy jezior oznaczonych na fotografii z lotu ptaka, odszukać opisane w teście obiekty czy wyznaczyć wysokość względną między dwoma punktami. Ponadto należało zinterpretować mapy opadów na świecie i rzeźby Polski, a na konturówce Europy zidentyfikować Estonię, Bułgarię i Czechy. Zdający maturę rozszerzoną musieli z kolei wymienić różnice w zagospodarowaniu turystycznym dwóch miejscowości czy podać przyrodnicze walory turystyczne szlaku kajakowego rzeki Krutyni. Nie zabrakło także zadań matematycznych. Należało bowiem obliczyć powierzchnię jeziora Duś czy wysokość górowania Słońca w zadanym miejscu. Poza tym uczniowie musieli m.in. zinterpretować mapę rozmieszczenia obszarów intensywnego rybołówstwa morskiego, a na konturówce Europy wskazać terytoria zależne Ceuta i Gibraltar oraz określić państwa, do których należą. Umiejętność czytania mapy sprawdzano także na tegorocznym egzaminie gimnazjalnym, choć na bardzo podstawowym poziomie. Korzystając z mapy użytkowania ziemi w Australii, gimnazjaliści musieli odpowiedzieć na pytanie, gdzie koncentrują się uprawy na tym kontynencie. W kolejnym zadaniu na podstawie mapy konturowej Polski należało podać, które województwa graniczą ze Słowacją.

AW, JK

200 lat kartografii leśnej

Wystawę pod takim tytułem od 20 maja można oglądać w Instytucie Badawczym Leśnictwa w Sękocinie Starym pod Warszawą. Składa się ona z ponad 100 plansz, na których przedstawiono skany map wykonanych w okresie od XVIII do XXI wieku. Zdecydowaną większość eksponatów stanowią mapy opracowane w ramach tzw. planów urządzania lasu, a tematycznie przeważają efektowne graficznie przeglądowe mapy drzewostanów. Szczególnie wiele miejsca poświęcono materiałom kartograficznym dla wybranych obszarów – najwięcej zebrano dla Puszczy Kozienickiej oraz Nadleśnictwa Rogów (wchodzącego w skład Leśnego Zakładu Doświadczalnego SGGW). Na wystawie można oglądać mapy tych terenów opracowane w: czasach zaborów, w latach międzywojennych, w okresie PRL, a także mapy współczesne bazujące na leśnej mapie numerycznej lub danych teledetekcyjnych. Dla każdego eksponatu przygotowano opis zawierający tytuł, rok wykonania, informację o autorze, pochodzeniu mapy oraz zakresie jej treści. Cennym

uzupełnieniem jest ponad 50-stronicowy katalog zawierający kolorowe reprodukcje wystawianych map wraz z krótkimi opisami i wstępem napisanym przez jednego ze współtwórców wystawy Krzysztofa Okłę.

Przez kilka tygodni wystawa będzie Czynna w IBL w Sękocinie Starym w dni powszednie w godzinach 8-15, a następnie poszczególne jej części trafią do różnych instytucji – będzie można je zobaczyć np. podczas wrześniowej Ogólnopolskiej Konferencji Historyków Kartografii w Lublinie. Ostatecznie eksponaty znajdą się w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie.

Tomasz Olenderek (Wydział Leśny SGGW)